

længe siden, jeg har læst den, men jeg tror, jeg kan gengive den temmelig nøjagtigt. Den lyder saaledes: Da det er velbekendt, at jeg ikke ejer, hvad jeg kan klæde mig for eller leve for, saa giver jeg mig nu ind under jeres Munduburdium, d. v. s. Formynderskab, og det saaledes, at I skal give mig til Livets Ophold, og jeg skal tjene jer tro og ærlig, eller hvad der nu staar; — paa Frimandsvis. Paa Frimandsvis! Saaledes gik han ind, hans Søn vidste maaske, at hans Fader en Gang havde været en fri Mand, hans Sønneson anede ikke, at han stammede fra frie Folk. Det er det ene Hoveddokument i hele denne Udvikling, som skred frem naturligvis — det behøver jeg ikke at sige — ad mange andre Veje, som jeg ikke her alle kan gengive. Det andet Hoveddokument er et Dokument — de kaldte det vist et Immunitetsdokument —, ved hvilket Kongen afgiver hele sin Suverænetet til en feudal, her et Kloster, Klosteret St. Denis ved Paris, alt, hvad der hedder Skatteoprævning, ingen maa trænge ind i Klosteret o. s. v.

Paa den ene Side ser vi altsaa franeden, hvordan man begynder at give sig ind i Ufriheden, paa den anden Side ser vi fra oven, hvorledes Centralmagten selv afklæder sig sin Myndighed og overgiver den til andre. Og disse to Forhold sammen med alle de andre Veje, ad hvilke denne Udvikling skrider frem, ender saa med den fuldstændige Modsetning til Udviklingens Udgangspunkt. Det foregaar alt sammen ganske ublodigt, ganske stille, ganske roligt. I Masser af Tilfælde ser man de frie være lykkelige og glade ved at komme ind under dette Formynderskab, fordi de er ved at sulte ihjel; i mange andre Tilfælde har de Forstaaelsen af, hvad det er, der sker, dør gør de Modstand, men til nogen Krig eller til nogen Modstand af nogen Betydning udarter det ingen Steder; det forløber fuldstændig roligt. I Løbet af 500 Aar er det fuldblydet, og saa staar vi Europa over med det feudale Samfund, med hele Bondestanden ufri, det vil sige hele Befolkningen ufri, for hvad var der udenfor de feudale og Bønderne?

Se, den Slags Ting var det nyttigt at faa fremstillet. Uagtet jeg indrømmer, at den bedste økonomiske Historie, der er skrevet her i Landet hidindtil, er skrevet af Historikere, siger jeg alligevel: Det skulde være Økonomer, der fremstillede det, for en Økonom vilde kunne fremstille dette Tidsrum endnu meget mere plastisk, end Erslev gør det, og navnlig kunne fremdrage de Momenter i det, som rækker

over til Nutiden, og som peger paa Forhold, der efter deres Væsen er i Stand til at udvikle sig paa samme Maade — om de vil gøre det, det er jo et andet Spørgsmaal. Saa vilde jeg ogsaa ønske, at det ærede Medlem, naar han omtaler Betydningen af den økonomiske Historie, meget stærkt havde understreget — hvad jeg ikke nærer Tvivl om, at han lige saa vel som jeg mener —, at denne Betydning er endnu meget større for Politikeren.

Saa har vi i høj Grad givet os af med økonomisk Politik under denne Finanslovbehandling, og det vil jeg ogsaa gøre. Saa snart jeg har et politisk Spørgsmaal for mig af nogen økonomisk Rækkevidde, er det mig umuligt at danne mig nogen Mening om det uden i Forhold til min Opfattelse af den almindelige økonomiske Udvikling. Noget, der maaske ser fornuftigt ud i Øjeblikket, kan være højst ufornuftigt, naar vi ser det paa Baggrund af den almindelige Udvikling. Noget andet, som maaske ser ufornuftigt ud, kan netop være det rigtige, naar vi ser det paa Baggrund af den almindelige Udvikling. Og med den almindelige Udvikling mener jeg naturligvis ikke det, om den danske Krone skal falde eller stige i Løbet af 14 Dage. Det kan vi ikke vide noget om, vi kan heller ikke vide, om Arbejdsløsheden om et Aar er noget større eller noget mindre. Men vi kan med en høj Grad af Sikkerhed, idet vi bygger op paa Kendsgjerninger, vide, hvorledes Situationen i det store og hele vil blive, om der i det lange Løb er Udsigt til Opgangstider, eller der er Udsigt til Nedgangstider.

Det kan vi, fordi enhver økonomisk Tilstand, den privatøkonomiske saavel som Nationaløkonomien eller Verdensøkonomien, hviler paa visse konkrete Forhold. Det vil sige paa Forhold, der ligger fast, ikke naturligvis fra Evighed til Evighed, men i længere Tid, saaledes at man sikkert kan bygge paa dem og gøre sine Beregninger over dem, hvad enten det er Beregninger i en Butik eller Beregninger, der gælder en hel Nations eller endnu større Omraaders Økonomi. Det er meget vigtigt, at dette slaas fast, at der virkelig findes saadanne konkrete Forhold, som man kan finde frem ud af enhver økonomisk Tilstand, og at de findes baade i Privatøkonomien og i den større Økonomi. Jeg vil paavise det baade for Privatøkonomiens Vedkommende og for Økonomien i videre Forstand, for at ærede Medlemmer kan forstaa, hvad det er, jeg mener.

Jeg skal tage et Eksempel fra Privat-